

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ab||roganda Missa || Privata Marti-||ni Lvtheri ||
Senten-||tia**

Luther, Martin

Wittembergae, 1522

VD16 L 3619

Tertia Pars. De Sacerdocio, legibus & sacrificiis Papae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-33296

operatione & cōmuni errore mundi in sacrificia uersas esse, ad
uersus Euangeliū & fidem & caritatem, quæ hac machina abo-
lentur, tota fiducia abrogandæ sunt uniuersæ nobis, qui Chri-
stiani esse uolumus, nec spectandū, quod pauci, pio errore, illis
utantur sine perditione. Curandumq; ut rursus ad formam & Forma euſge
lice: Millæ. institutionem Christi quā proxime accedamus, scilicet, ut sin-
gulis dominicis diebus & iis solis, & unica tantum Eucharistia
consecratur, sicut modo fit in die paschæ, & illic conueniant esu-
rientes & sitientes, id est, piæ & afflictæ cōscientiæ, quæ a pecca-
tis optent sanari, exclusis iis, qui palam secundum carnem am-
bulant in medio, memoria Christi, publico uerbo fidei per-
agatur, in cōmuni oretur & gratias agatur, sicut ex Epistolis &
actibus Apostolorū, & Euangeliis facile est ordinare.

TERTIA PARS. DE SACERDO- cio, legibus & sacrificiis Papæ.

VANQVA Min superioribus satis mon-
strauimus, ut abominabile & dānabile pa-
pistarum sacerdotium per Satanam intro-
ductum, uastauerit catholicum hoc nostrū
Christianum sacerdotium, sicut promise-
rat Papa summus sacerdos huius sacerdotii
in proemio decretaliū suorum, promittens
se se translaturum sacerdotium Christi in seipsum, amplius ta-
men id cognoscemus, si uiderimus ut & legem Christi transtu-
lerit, & nouas leges, se & suo sacerdotio dignissimas condiderit.
Alio igitur principio sumpto, uideamus legum translationes &
positiones, forte & hic elucescent principia illa sacratissima fidei
Sodomarū & Gomorrarū Parrhisiensis & Louaniē scholarū.

Omne sacerdotium legibus formatur, & unumquodq; suis
propriis, ab alterius sacerdotii legibus diuersis, ut bene dixerit
Apostolus, trās lato sacerdotio necesse est ut legis translatio fiat,
cum & sacerdotium sine lege & lex sine sacerdote esse nō possit,

loquuntur de lege, quæ instituit in iis, quæ ad deum pertinent, & conscientias regit. Ciuiles enim leges, substantiã mundi regunt. Ita quodq; sacerdotium habet & sacrificia & opera & sacerdotes in lege sua definitos, ubi fiunt peccata & errores & iusticiæ & bona secundum eam legem. Iam inter sacerdotes habet unus, qui fit summus & princeps sacerdotum. Hæc omnia etiã in gentilibus sacerdotiis Vestæ, Iouis, Apollinis, Bacchi, Cereris &c. facillimũ est uidere. Simile est in papisticis diocæsibus, ubi quilibet sedes habet suum Episcopum, suas leges, suos ritus, sua peccata, suas pœnas, suas cerimonias, diuersas ab aliis Episcopatibus. Et ipse Episcopus est princeps & summus inter eos. Huc trahunt papistæ illud psal. xliiii. Altitit regina a dextris tuis in uestitu deaurato, circumdata uarietate. Hanc uarietatem spiritus, quã Petrus uocat multiformem gratiam dei, aptant lauali isti & mundanæ uarietati ab hominibus inuentæ, sicut est mos & ingenium tractare scripturas sanctissimis Papæ & suis papistis. Rectius autẽ illud Hiere. ii. aptaueris, secundum numerum ciuitatum tuarum, erant & dii tui Iuda. Sic in toto papistico sacerdotio, Papa est & dicitur uerissime summus pontifex, maximus pontifex, & uere sanctissimus, sanctitate sui sacerdotii, totusq; & solus Apostolicus, apostolatu sui sacerdotii. Non enim est summus sacerdos dei sed Satanz.

Discrimen sacerdotiorum Leuitici, & Christiani.

Inter omnia igitur sacerdotia, duo sunt uera & diuinitus instituta. Vnum Leuiticũ, in quo summus sacerdos fuit Aaron. Lex, liber Mosi. Sacrificia, pecora, & res corporales. Peccata & iusticiæ carnales, in sanctitate, uestiũ, cutis, pilorum, escæ, potus, uasorum, locorum, dierum, personarum, Sed hæc omnia mortua nihil præstabant uitæ suis cultoribus. Alterũ sacerdotium Christianũ & spirituale, in quo summus sacerdos est solus Christus, æternus, uiuus, sanctus, unde & totũ sacerdotiũ eius & quicquid in eo est, sanctũ, uiuũ, æternumq; est. Lex eius, fides, id est, uia illa & spiritualis flamma, scripta per spiritũ sanctum in cordibus, quæ hoc uult, facit, imo est, quod Mosi lex uerbo mandauit & exigit. De qua dicit Hiere. xxxii. Dabo legem meã in uisceribus eorum & in corda eorum superscribam &c. Et Paulus. iã.

Corint. iiii. Epistola Christi estis, ministrata a nobis & scripta, nō
a tramento, sed spiritu dei uiui, non in tabulis lapideis, sed in ta-
bulis cordis carnalibus. Inde legem fidei uocat Ro. iiii. & legem
spiritus uitæ Roma. viii. Et predicatorum fidei, ministros spiri-
tus. ii. Corint. iiii. quia ad uerbum Christi uiuificum, quod præ-
dicant, sequitur spiritus, qui scribit igne uitali in cordibus legē
dei, ut Act. x. in Cornelio patet, & Gal. iiii. Ex operibus an ex au-
ditu fidei spiritū accepistis? Inde Euangelium uocatur uerbum
uitæ Johan. vi. Ita & sacrificium eius uiuū est. Corpus suum in
etate semel oblatum, & nostra corpora quotidie oblata in ho-
stiam sanctam, uiuentem, rationabile obsequium. Opera uero
seu iusticiæ, sunt fructus illi spiritus Gal. v. Fides, spontanea casti-
tas & mititas, seruitus libera erga proximū. Peccata uero, incre-
dulitas, libido, ira, hypocrisis, idolatria, falsæ religiones &c.
quæ non sunt in speciem, sed reuera ex animo bona uel mala,
scilicet uiui fructus & uiua peccata. Lex itaq; Christi proprie nō
est docere, sed uiuere, nō uerbum, sed res, non signum sed ple-
nitude. Verbum autem Euangelii est huius uitæ, rei, plenitudi-
nis ministerium & uehiculum ad cor nostrum.

In hoc gloriosum, beatū & iucundū sacerdotiū irruit porcus ^{Sacerdotium}
ille Satanæ Papa, & heu miserā Ecclesiā huius tēporis, trās lato, ^{Papæ.}
abolito & extincto eo, aliud propriū erigit, ex omnibus sacerdo-
ciis gentilibus constatū, ceu sentinā quandā confusissimā, ac pri-
mū discernit sacerdotale populū Christi in clericos & laicos, cle-
ricos facit suos sacerdotes, quorū se principem & summū cōsti-
tuit. Et hos initiari sancit, rasura capitis, unctio digitorum &
ueste longa, fingens indelibilem characterem sese cordibus impri-
mere, qui potius est character ille bestię in Apocalypsi. Ita sacer-
dotē papisticū esse, nō est Christianū esse. Sordet. n. hoc nomen
nilissimū sanctissimo illi, sed clericū unctum, rasum, characteri-
satum & bene uestitū esse. Et hæc institutio uocatur, ordinatio
seu consecratio, unū de septē sacramentis, longe baptismo ue-
nerabilius. Lex eius est, Ius illud cauonicū sacerdotiū, in quo de
cibus, potibus, uestibus, personis, locis, calicibus, pallis, corpo-
ralibus, altaribus, libris, thure, cera, uexillis, aqua benedicta,

cantibus, sectionibus, uocibus, festis, ieiuniis, prebendis, censibus, litibus. Et quis syluam illam numeret sanctitatis Romanæ religiose & seuerè statuit, sub pœna mortalis peccati & æternæ damnationis, maxime uero coelibatus ad legem eius pertinet, ut credas ipsum tartarum non esse tantæ confusionis, ut est lex sacerdotii huius. Peccata uero sunt, aliquod horum transgredi, quod grauius est, quã si omnia mandata dei blasphemaueris. Iustitiæ sunt & bona opera studiose ista coluisse. Hic enim obedientia Ecclesiæ est uirtutum regina, sine qua cæteræ uirtutes nihil sunt. Sacrificium uero est Eucharistia, & pecunia laicorû. Ea tibi sacerdotiû eximium, ut taceam execratissimam impietatem & summâ idolatriam, quæ pium cor dolore queant conficere, nunquid apud ullas gentes tam stolidum, puerile & phreneticum fuit sacerdotiû? Et tamen transfudit hæc abominatio gloriosum sacerdotiû Christi, & sub nomine eius se in locû sanctû eius erexit. O nimis uere, domine Ihesu, pseudochristos dixisti eos, Nimis uere falsi Christiani sunt.

Hoc igitur maledicto maledicendoq; sacerdotio transfert & euacuat Christianum nostrum sacerdotium. Nam nemo ferme est, qui iam aliud sacerdotium norit quã hoc papisticum. Ut n. audierit uocabulum sacerdos, mox nihil nisi rasuram, uncturâ & longam uestem cogitat. Ita & legem uiuam Christi euacuat, cum enim spiritus non detur, nisi ad uerbû Euangelii, ille autem suum ius canonicum solum doceat, impossibile est, ut spiritus per ipsum detur. Sed nec iam queritur aut noscitur etiam spiritus, sed satis esse putant ad salutem, obedientiam Ecclesiæ, & si non incurrant indignationem bullarum. Impossibile est igitur Euangelium simul cum iure canonico regnare. Illud em̄ aduehit spiritû, hoc impedit & fugat spiritum, illud liberat conscientias, hoc illaqueat conscientias, illud fidem docet, hoc opera docet, & opera stulta, puerilia, ludicra, quibus tamen fidem extinguit. Quot putas esse Christianos, qui audita lege Christi, intelligant fidem & spiritum habitantem in cordibus nostris? Quot autem sunt, qui obedientiam aliud cogitent, quã subesse Papæ, quod est aduersari deo? lacet, iacet prohdolor, imo in
cruce.

crucis mortuum pendet, sacerdotium Christi cum lege sua blasphematum & damnatum, per istos bis perfidos Iudæos. Ita sacrificium iam nemo audiens cogitat, Christi & nostri corporis crucifixionem aut laudem dei esse, sed solam missam & laicorum argentum. Et de sacrificio quidem missæ satis dictum est superius. Pecuniam autem laicorum pene asini & porci sentiunt non esse sacrificium dei. Sic peccata quoque pene omnia euacuat, quia ira, libido, rapina fere nulla sunt. Tum maiora illa incredulitatem, desperationem, contemptum dei, hypocrisis, odiû iusticiæ, amorê sui, pro iusticiis coronat, & per obedientiâ Ecclesiæ sanctificat. Ve mihi. Superior rerû execratissimarû & abominatissimarû magnitudine & infinita copia. Bona opera uero iâ nemo etiâ cogitat esse, proximo seruire, inimico benefacere, sed dare ad alta ia, emere missas, lac & carnes non edere, & ut dixi, leges eius seruare. Sic uides sacerdotiû Christi minus posse cû sacerdotio, quâ uita cum morte, cœlum cum inferno consistere. Vere uere uicarius Christi est Papa, qui expulso Christo, uice & loco eius regnat & pro sacerdotio spiritus, non saltem leuiticum sed puerilissimum & laruaticum erexit.

ANTITHESIS DECALOGI

Christi & Papæ.

Parum uero est abominationi huic, Christum, Euangeliû, Scholæ pudentiam, uniuersumque sacerdotium eius aboleuisse, manum ultra licet portendit & inuadit etiam uetus sacerdotium, euacuans & legem Mosi, erectis in locum eius nouis principiis fidei. Consentunt ei in hoc & fidelissime cooperantur, meretrices illæ procacissimæ & impudentissimæ facultates Theologiæ, Parrhisiens, Louaniens, Coloniaens cum suis sororibus errorum matribus & fontibus. Videamus nouum illum decalogum papistarum, & incipiamus a nouissimis & crassioribus præceptis. Moses dicit, Non concupisces, ut repetit Paulus Roma. vii. Concupiscentia ergo peccatum est, sic habet Mosi principium & lex diuina. Contra, principium fidei Parrhisiens & Louaniens Sodomarum cum suo Papa, est hoc. Concupiscentia non est peccatum, sed pena & infirmitas, & cû caro concupiscit aduersus spiritû, non est peccatû.

Licet ergo secundū decalogum Papæ sanctissimi sanctissimum, concupiscere, sine peccato, & Moses mentitus est dicens, Non concupisces, & omnes qui cum Mose senserunt, & ille qui Mosen iussit loqui. Euacuato autē Mose, simul Christus euacuatus est, quippe cum gratia eius non sit opus habentibus illam sanctam concupiscentiam, decalogo Papæ defensionem & libertatem donatam. Sic Barabam oportet dimitti & Christum crucifigi.

Dispensatiōes
Papisticæ.

Scriptū pecto
ris.

Parrhisiensū
furor.

Predæ Papi-
sticæ.

Secundo Moses dicit, Non dices falsum testimonium aduersus proximum tuum, in quo omne mendacium contra proximum prohibetur. Decalogus Papæ quid statuit omnia iuramenta, uota, promissa, pacta, federa, dirumpit de plenitudine potestatis, si quæ facta sunt, præter uel contra auctoritatem Romani pontificis, præsertim si uergant, in Ecclesiasticæ libertatis & personæ, rerūq; spiritualium (id est, pecuniæ Sardana-palorum) diminutionem. Deinde etiam solum pontificis scriptum pectoris, propriūq; motus sufficit ad rumpenda quæcūq; promissa uel pacta. Quia plenitudo potestatis residet in eo. Euacuatum est itaq; mandatum dei, & secunde licet mentiri, fallere, mutare proximo, modo accedat principium fidei Papisticæ, & decalogus sanctissimi Parrhisiensium uero dilatabūt hanc partem decalogi Papistici, dum docent, non præceptum sed consilium esse, diligere inimicū, & benefacere malefacientibus. Si igitur inimico quicquā promiseris, tuto poteris negare, falsum testimoniū dicere, & non seruare sine peccato, cū seruare fidem sit opus dilectionis. Quod si Moses exegerit præceptū suo decalogo, remittes eum ad dominū decanum Parrhisiensium, qui decreuit esse consilium. Et ubi noluerit acquiescere, scribes contra eum iratam Epistolam, & damnabit eū Apostolorū exemplo, fineratione adiecta. Quia damnatio almæ facultatis equipollet uni articulo fidei & est principium fidei.

Tertio, Moses dicit, Non furtū facies, in quo omnis contrectatio illicita alienæ rei prohibet, Decalogus autem Papæ dicit sic, imo furtū potes libere facere. Exempli gratia, si habeas res iniuste acquisitas, da mihi partem, de reliquo tecū dispenso, ut possis retinere, Ecce (inquit) bullā & sigilla, uel illam Episcopi Cardinalis Moguntini, nuper Halli promulgatā. Vides hic deū

ipsum cuius sunt omnia, nosse dispensare in te proximi, sed mandat reddi & non teneri, adhuc Papa audet impudenti fronte in os creatoris sui dicere, imo retineat, modo mihi & Cardinali meo partem pendat. Hoc principium fidei, iterum Parthienses iuuant, consilio illo dilectionis, cum non sit necesse diligere inimicum, possum eius bona furari & retinere, optima conscientia, cum sit opus dilectionis, non nocere aut reddere ablatum inimico. Si non diligere non est preceptum, nec ullum opus dilectionis preceptum est. Vide magistrorum nostrorum sententia & principia fidei Christianissima.

Quarto, Moses dicit, Non mechaberis, in quo tota libido prohibetur. Ut sanctissimus hoc mandatum enervet, longum fuerit recensere, nusquam enim sic insanit Satanas per Papam, atque in castitate & libidine tractanda. Primum & si non prohibet uerbo castitate nec scortari docet, cogit tamen scortari, decreto suo intolerabili & perditissimo de coelibatu totius sui sacerdotii, tam late patens, cum tam rara & angusta sit castitatis gratia. Quid ergo facit aliud dum fert legem castitatis super eos, qui continere nec possunt nec debent, quam ipso opere dicit, Ite, scortemini & quod & faciunt & ipse permittit impune. O quis queat hanc unam rabiem Satanae in perdendis animabus, hac lege plusquam sacrilega satis cogitare? Non ergo docet libidinem sed duobus peioribus modis ea auget. Cogendo ad impossibile per prohibitionem, & permittendo peccare per indulgentiam. Ego credo, si scortari preciperet, non tantas libidines multiplicaret. Præter hæc in quibusdam casibus a seipso tyrannice confectis, dirimit coniuges, alios copulat, sed sic ut alter coniugum debiti petendi iure careat, tum aliquos nec reddere posse decernit, sed pati debere ut alter accipiat. Hoc nihil aliud est, quam conscientiam adulterio illaqueare, ubi adulterium non est. Sic dum eos copulat, alterum urget ad adulterium, & pro solatio docet, ne petat nec reddat ex animo. O furiosum furorē, sexus copulare nudos, & mādare ne petat aut reddat sed patiantur debitum. Scilicet his impossibilibus legibus Satanas delectatur, in perditione animarum. Quid ergo ista lex aliud docet, quam, Ite & adulteremini, sed inuolutari &

Celibatus pa-
pisticus.

O calamitas
calamitatum.

Satanæ in hoc præcepto defuit operculum & species, cum sola libido sit crassior & manifestior, quã ut possit ulla specie præcipi, ideo uertit se in aliam partem, & prohibendo negandoq; eam, multo uulgatiorem & liberiolem fecit. Certissimus enim fuit, impossibilem esse tam uulgatam castitatem, ideo quod præ publica turpitudine præcipere non audebat, per impossibilem legem præsumpsit & effecit. Quid uero Parrhisienses hic facient, cum consilio suo, inimici illi inimicorum, forte cū abstineret ab uxore, filia, famula, inimici sit solius dilectionis opus, quæ sola implet legem, teste Paulo, licebit iuxta principiū fidei Parrhisiensis adulterari, scortari, libidinari, sed non nisi cū uxore inimici.

Quinto Moses dicit, Non occides, Hoc uero mandatum, cum in eo caritas eximie præ cæteris emineat, Papa cū suis Gommoris, præcipuo ludibrio habet, ut de euacuando taceam. Primum, cum omnis ira hic prohibeatur, Papa docet bellare & sanguinem fundere, etiã suos Episcopos & sacerdotes. Deinde gladium & brachium seculare in manu sua esse iactat, & quos bellare iusserit, cælo sublimiore donat. Breuiter, homicidarum Episcopus est, Papa, audacter docens & iubens occidere, quoties uoluerit. Hic non dimittit tantum Barrabam, sed iubet esse Barrabam, coronatq; gloria ut obedientiæ filios, qui hoc mandatum dei, se autore, quã audacissime præuaricati fuerint. Iam uero inimicos diligere, iniuriam ferre, alteram maxillam præbere, pallio tunicam addere, fonti huic iustitiæ, summa iniquitas est nullo modo cõmittenda. Vim ui pellere iura permittit, inquit sua decretalis sacerdotio isto dignissima. Sic irã, inuidiã, & omnia mala hoc præcepto prohibita alit in hominibus, & crucem Christi extra mundi fines eliminat. Atq; hic omitto recensere pontificū bella, Neapolitana, Veneta, Gallica, Germanica? Deniq; ubi nõ bellant furiose istæ bestie. Parrhisienses uero principatores fidei hic paulo sunt subtiliores, quanquã & ipsi præcipue in hoc præceptum, id est, in caritatem insaniant. Non docent iniquitatem, sed consilium esse, inimicos diligere, o dientibus benefacere, orare pro persequentibus, benedicere ma

Bella papisti
ca.

ledicentibus, prebere maxillam alteram, dare gratis, mutuare sine spe. Quæ omnia Christus Matth. v. inter præcepta numerat, aperit enim ibi os suum & docet, non consulit. Et in fine dicit, Qui audit & non facit hæc, similis est uiro ædificanti super harenam. Et in medio, qui ista non faciunt, nihil esse meliores publicanis & peccatoribus. O audacem, o temerariam, o plane furiosam & blasphemam scholam Parrhisiensem, ut impudenti & impuro ore in Christum dominam omnium blasphemant! Igitur iuxta principium fidei Parrhisiense, nihil minus licet facere, quàm Papa facit contra hoc præceptum, quia cum caritatis sit, non occidere, non maledicere, possumus secure inimicum perdere, in corpore, rebus & fama. Nihil differunt Papa & Parrhisienses, nisi quod ille iubet, hi licere dicunt. Principia ergo fidei Parrhisiensis in summa sunt, licere facere contra sex ultima præcepta dei, absq; peccato, si spectes intentum Satanae per os eorum loquentis.

Sexto, Moses dicit, Honora patrem tuum & matrem tuam. Hoc præceptum quâuis passim uulgi licentiosissime transgreditur, sicut & omnia alia, ut est hodie in Ecclesia iuuentus nimis libera & misere neglecta. Neq; enim eius instituendæ & curandæ ulla ratio habetur, præsertim in Academiis, & uulgariibus artificibus. Ruit ipsa præcepta, in omnia flagitia, libidinis, comestationis, ebrietatis, luxuriæ, ut nulla sit spes etiam futuræ alicuius unquã moderationis. Papa autem, Episcopi & Theologi pro hac re omnium maxime necessaria, uentrem suum curant, cum hic proprie & unice uigilare deberent. Sed urget Pauli prophetia dicentis, Etunt in nouissimis diebus parentibus inobedientes. Tamen singulari modo soluit Papa cum suis ^{Scandala Ecclesiae.} morris hanc legem dei. Nam si nondum intelligis lector, non hoc detestor in Papa & Academiis, quod more uulgi, diuina mandata opere transgrediuntur, & ipsa uiuendi conuersatione priuatim peccant. Non super hac re mihi cum eis quaestio & lis est. Ferendum enim sicut & uulgi, erat hoc eorum malum, cum sit peccatum in solos mores, & nulla specie commendatû, ipsa sua manifesta turpitudine coram omnibus reprehensum, ideoq;

spei & pœnitentiæ & respicientiæ est adhuc locus in ista miseria. Sed hoc detestor, hoc pugno, quod cū sint uice pastorum, lupos agunt, & uerbo rationeq; ipsa docendi, mandata dei soluant, non solū minima, quos Christus minimos, id est, nullos facit in regno cœlorū, sed ipsa maxima & profus uniuersa, & sic docent ac perdūt homines. Hic nō in mores sed in fidē peccatur. Hoc malū specie ueritatis & principioꝝ fidei cōmendat. Quod si receptū fuerit, nec spei nec pœnitentiæ ullus locus reliquus est. Imo spem faciunt, si errorem istum anima sequantur, pœnitentiā exigunt, si nō sequantur. Hoc malū abominatæ peruersitatis uulgus nō operatur, sed patitur a suis Episcopis, magistris, pastoribus, cuius nulla profus est comparatio ad peccata operū. Ideo hic non tacendū, nulla patientia habenda, nulla modestia seruanda est. Sic dum concupiscentiā negant peccatū in nono & decimo præcepto, simulant se utrunq; præceptū docere in speciem, reuera autem docent concupiscere & soluūt dei mandata. In octauo dum mentiri & fallere docent, simulant tamen, hoc non esse fallere neq; mentiri, sed obedire Papæ & Ecclesiæ, per hoc & deo, uoluntq; hoc credi pro ueritate & principio fidei, siue seruetur opere, siue nō seruetur. In septimo, in speciem docent non furandū, & iactant dei mandatum, sed reuera docent furandum, dum res iniuste possessas iustificat. In sexto nihil ita iactant, ut castitatē & cœlibatū in specie, sed impossibili & non necessaria lege, tum casibus suis efficitis, plus, libidinis occasionaliter docent, quam ulla tentatio aut pruritus carnis unquā potuisset inuehere. In quinto, docent non occidendū magno boatu, ut credas eos impensissime uelle dei præceptum docere. Verū dum docent, licere irasci, bellare, uindicare, pacem rumpere, tum inimico non benefacere, non benedicere maledicentibus, non orare pro persecutibus, nō dare gratis, non mutuū dare absq; spe, omnibus modis hoc præceptum docent transgredi, & in uniuersum, dum docent, consiliū esse, diligere inimicū, totā legē dei non solum ipsi transgrediunt, sed aperte & negant & contrariū docent, cum Paulus dicat. Plenitudo legis est dilectio. Ideo de eis dixit Paulus, quod in hypocritis lo-

quuturi essent mendaciū. Et iterū, Speciem pietatis habituros,
cuius uirtutē abnegarent. Et Christus, uenturos pseudoprophe-
tas & pseudochristos, sed in nomine eius, & lupos rapaces sed
sub uestimentis ouiu. Dicunt. n. se docere dei mandata, idq; uo-
lunt credi pro principiis fidei, sed docent mandatorū omnimo-
dā transgressionem. Quare super doctrina mihi cū eis bellum
est, & esse debet omni Christiano, non super uita solum. Vnde
quod apud eorū Aristotelem dicit Demodocus. Milesi inspi-
pientes quidē nō sunt, faciunt tamen ea quæ faciunt insipientes.
Ita possumus & nos dicere, Parrhisienses & Papistæ, Ebionitæ,
Montani, Pelagiani, Turcæ & Antichristi nō sunt, faciūt tamē
ea quæ faciūt Ebionitæ, Montani, Pelagiani, Turcæ & Anti-
christus. Neq; n. ulli unquā hæretici fuerunt, qui possint Parrhi-
sienibus & Papistis comparari. Nulli em̄ totū Euangeliū, totā
fidem, totū Christum, totā legem Mosi negauerunt, damna-
uerunt, contraria docuerunt, nisi isti Parrhisienses seu Papistæ,
sed sub specie & nomine Christi, ideo omniū hæreticorū abo-
minationes prædictæ sunt confluræ ceu in sentinā quandam
nouissimam sub Antichristo. Et huius sentinæ lacunas esse pro-
bant iā seipsas, alma ista facultates Theologiæ, Parrhisiensis
Academiæ, & suæ sorores Odollæ & Olibamæ.

De doctrina
contendi.

Sentina om-
niū hæreticorum
secta Papisti-
ca.

Videamus itaq; ut & in hoc quarto præcepto libidineſ Papa-
cū suis. Species eius est, dū dicit, Parentibus esse obediendū, sed
res eius est, Parentibus non esse obediendū, dum obedientiam
Papæ & Romanæ Ecclesiæ aduersari & extolli facit, nō solū su-
per parentū, sed & super regū & principū, imo super dei obedi-
entia. Quā secure quā impudenter docet, quātas aureolas in cælo
pmitit, si qs autoritate Ro. pōtificis, etiā parentes occiderit, ut
obedientia & reuerentia taceā. Nōne Imperatoris Henrici quarti
filiū hoc principio fidei docuit & armavit in patrē donec & im-
perio & uita patrē filius spoliaret ignominiosissime obediens
ille filius Romanæ Ecclesiæ & sanctissimo uicario dei. Quoties
autem populos docuit, a suis regibus desciscere, rebellare, &
nihil minus facere quam obedire? Receptum itaq; est hoc prin-
cipium fidei, Parrhisiensibus principiis quam simillimum,
ut is summo merito pius sit, qui parentibus suis inobediens,

Imp. Henricus
V.

In ipsa con-
uerſa ſcholarū

& aduerſatus fuerit autoritate Ro. pontificis. Quia (Inquit) ſpi-
ritualis pater & mater maior eſt quā carnalis, cum maledictus ille
& abominandus, in hoc ſpiritualis eſſe pater deberet, ut doce-
ret filios obedire parentibus & noſſe mandata dei, niſi ubi pa-
rentes aduerſus deum aliquid mandarent. Nunc autem ſoli ſuæ
libidini & abominandæ uoluntati cedere docet obedientiam
parentum. Hæc portenta audiunt lupanaria illa ſcholarum, &
ſedent ſicut ſcorta proſtitutiſſimæ libidinis, & ſui lenonis uerba
cum deuota obedientia & reuerentia amplectuntur & ſequuntur,
ſicut obedientes filii Eccleſiæ, ſuntque illam fulmine illo ſuo
piſto & ludicro, quoties libet, rumpere obedientiam parentū,
regum, principum, pacta, federa, & omnia tam diuina quā hu-
mana, cui oportuit unumquemque noſtrum mille ceruices obie-
ctare, ſi haberet, dum uidemus miſerum ualgū illius futiſſimis
bullis territum, nihil non facere & omittere, quod ille execran-
dus per Satanam cogitare poteſt.

Huc pertinet, quod laqueo animabus poſito, prohibet clau-
deſtina matrimonia, & tamen contracta confirmat, inuitis pa-
rentibus, ita filios & filias parentibus rebellare, & contra eorum
uoluntatem, matrimonium ſeruare docens, qui ſi dimitteret
ius parentū intactum, & obedire doceret filios parentibus, nihil
opus foret ſua ſtulta & ſtolida lege de claudeſtinis matrimoniis.
Quin autoritate parentum, iam dudum nulla eſſent, nunquam
etiā fuiſſent claudeſtina matrimonia, ſcientibus filiis, non paſſu-
ros parentes, eorum occulta ſponſalia. Et tamen hanc inobe-
dientiam ueſtit non ſolum ſpecie prædicta Ro. pont. obedi-
entia, ſed quod matrimonium ſacramentum & liberū eſſe uult,
quod ipſe tamen infinitis laqueis uexatum, tenet captiuiffimū.
Ita docet mandatum dei tenendum ſpecie uerborum, reuera
autem docet conculcandum, impiis ſuis legibus. Sciant itaque pa-
rentes ſibi ius eſſe, matrimonia filiorum irrita faciendi, & filii
ſciant ſeſe obedire debere in his & in omnibus, quæ contra deū
non ſunt, parentibus ſuis, & matrimonia ſua occulta nihil eſſe,
niſi ea demum impetrent humili prece a parentibus rata habe-
ri, & execrentur, Papam iſtum aduerſarium dei cū ſuis legibus.
Dic mihi,

Die mihi, cur non fuere clandestina matrimonia in populo
Israel & unde hic titulus iuris in Ecclesia, nisi ex Satana &

Idem de filiis religionem ingredientibus iudicandum est, ut
parentes ius habeant eos extrahendi, si inuitis eis fuerint ingressi
uel opus eis habuerint, nihil curata hypocrisi, si interim uoue-
rint, rasi & uncti in sacerdotes fuerint. Nihil est coram deo, qd'
per parentum inobedientiam gestum est. Sicut nihil est, si con-
iunx inuito coniuge religiosus aut sacerdos fiat. Quā enim hic
nihil est, si iacet coniunx, ad cultum dei sese transiisse, tam
nihil est, quod Papa mentitur, dum filiorum inobedientium
religionem defendit aduersus mandatum dei, dicens, cultū dei
esse super parentum obedientiam. Non est cultus dei religio,
sed fingitur. Cultus dei est, obedire mandatis eius, alioqui oēs
monachos fieri oportebit, cum cultus dei cōmuniter & idem sit
omnibus praeceptus hominibus. Nō enim est distinctio ulla in
uero cultu dei, sed in hypocritico illo ex hominibus introducto,
qui ut mandato dei, id est, uero cultui cedere teneatur, quis est
tam Louanienſis aut Parrhiſienſis Theologus ut non uideat?

Hæc de secunda tabula, uenimus nunc ad primam tabulam,
& tria prima mandata, ubi nescio, an tacendum uel loquendū
sit, adeo non possum consequi uerbis, monstra & abomina-
tiones papistarū in his praeceptis. Iocum dixeris ea, quæ in præ-
cedentibus horrendis horroribus uidimus, quibus tantum in le-
gem dei insaniunt. In illis uero non tantum legem damnant,
sed omnia quæ in gratiam, fidem, Euangelium, Christum di-
ci & fieri (excepta specie) possunt, dicunt & faciunt. Quid em̄
amplius facerent, dū non modo contraria docent, sed & dam-
nant, exurunt, maledicunt, blasphemant, persecutur man-
data dei, ut summam omnium hæresim, blasphemiam & abo-
minationem sed sub nomine Christi, pro gloria dei, zelo fidei,
& amore pietatis, quam Paulus *μωρφοσι* pietatis uocat. Atque
ut inde ordiamur. Principium fidei illorum capitale est huius-
modi, Hominem posse ex naturalibus uiribus faciendo quod
est in se implere omnia mandata dei. Ex quo capite, quæ mem-
bra pendeant, uide. Primū, quod gratia dei hominibus nō est

Reuocare e
monasterijs, fi-
lios.

Primā tabulā
legis prorsus
inductam esse
a Sophistis.

K

Hofes gratie
qualia doceant.

neccffaria, ex parte facientis, neq; ex parte faciendorum, quod etiam rotundis uerbis impudenter habent eorum libri, fed ex parte exactoris dei, ut qui mandata fua impleri non eft contentus, nifi in gratia impleantur. Ex quo ulterius fequitur, coelum effe claufum & infernum paratum homini, fuma iniquitate dei. Nempe, non propter peccata hominis, neq; propter non impleta mandata dei, fed propter tyrannicam & arbitriam exactorem dei. Prima ergo gloria dei, qua habet a Parrhifienfibus & omnibus Papiftis, quod deus iniquus eft, inique damnat, inique negat regnum, nulla hominis culpa, fed fola fua proterua, non neccffaria uoluntate, fic eos ex animo sentire, arguunt praedicta dogmata, quantulibet fimulent amorem dei. Non poteft cor tuum non odiffe eum ex animo, quem credis fuperflua & non neccffaria, tum impoffibilia, a te nulla caufa, nifi mera propria libidine, exigere, fic ut illi de deo credunt & docent. Sic baptifamur, no quod neccffe fit, pro uincendis peccatis, cum naturalia fint integra, qua poffunt peccata uincere, & mandata dei implere, quia crudelis libido dei hominu uexandorum, nulla neccffitate id exigit. Ita Chriftum cogimur crucifixum credere, non quod nobis eo fuerit opus, fed libidini diuinae tyrannicae, fic oportet fatifieri. Breuiter, quicquid Chriftus eft, & in Chrifto nobis donatum eft, fuperfluum & non neccffarium eft, fi nos & naturalia nofta fpectes, fed neccffarium folum, fi dei exactorem fpectes. Poteftis haec negare uos Parrhifienfes a uobis fentiri & doceri? Nonne libri ueftri extant, ipfaq; a deo nouiffima determinatio, in qua principium hoc fidei afferuiftis? Et quomodo poteftis negare haec omnia ad ipfum fequi? Chriftum plane non neccffarium facitis ex parte noftri. Ideo aperte negatis ipfum effe Ihefum, id eft, faluatorem hominum, affertis autem potius fatifactorem exactorem iniqui dei. Nec liberauit nos a peccatis, qua nulla funt, fi liberum arbitrium uelit facere, quod eft in fe, fed ab exactione, ultra peccata & mandata, in homines fauiente. Ecce corpus facrae theologiae Parrhifien & Papiftarum ex latere uno.

Ex alio latere, aliud principiu fidei, Homine poffe faciendo quod eft in fe, infallibiliter & neccffario mereri gratiam, fed de

congruo? Nonne sic docetis almæ facultates? Docetis ergo per hoc, posse nos satisfacere et vobis, etiam iniquæ dei tyrannidi, ut misero & superfluo Christo non reliquus sit saltem blasphemissimus ille honor, quo non saluator hominû seu Ihesus, sed satisfactor diuini tyranni & exactoris diceretur. Iam enim nos ipsi gratiam possumus absq; mediatore impetrare, ac sic iâ bis superfluus est Christus, iam nec necessarius etiam ex parte dei exactoris. Vereor autem ne lector pius non credat hæc horrendis horribiliora doceri in Academiis. Quapropter te oro Christiane frater, uera me credas loqui, testes inuoco, eorum libros extantes, & conscientias tum ipsorummet, tum omnium qui legerunt eorû libros. Scio, dices, rabiem istam superare omné captum, omniumq; fidem, sed ut audis, ita res habet. Sequitur ergo ut Christum dupla rabie negent, utraq; immensa, dum naturalia nostra affirmant. Quid enim refert simulata confiteri eum, quæ duplo hoc sacrilegio non necessariû affirmas. At uides ergo Petrum Apostolum in nullos alios, quâ in istas lacunas Papistice sententiæ fuisse locutum, ubi dixit. ii. Pet. ii. Erunt in uobis magistri mendaces, qui opiniones perditionis iuxta introducent, & dominum qui eos mercatus est negantes, per quos uia ueritatis blasphemabitur. Quæ sunt opiniones perditionis nisi dogmata ista perditæ perditorum hominum, principia fidei Parrhisiæ & Papeñ? Qui magistri mendaces, nisi Magistri illi nostrales, Quercus illæ, pastores potecorum, imo spinæ rhamni & uepres in uinea domini? Iam Christum negasse, deum negasse est. Siquidē diuinû consiliû & beneplacitû (quo Christû esse uoluit) nõ necessariû sed superfluû asserere, quid est, nisi deû ipsum nõ necessariû & superfluû asserere, atq; idē est nullû deû asserere. Tu nunc uide, ubi manent illa tria mandata, Vnum deum cole, Nomen eius honora, Quietem ei sanctifica? Ista Theologia potius sic dicit, Dico deum colendum, sed tu ipse esto tibi in deû. Dico, nomen eius reuerendû, sed tu ipse nomen tuû extolle. Dico, Quietē eius sanctificandâ, sed tu per teipsum operare, nõ illû sinas operari. Sed nûc locus nõ est præcepta interpretari. Sûma autē est hæc, q; cû homo ex seipso sit massa iræ,

Contra mer
tū de cōgruo.

Mandata primæ tabulæ interpretatur.

non potest nisi peccare & iram mereri de die in diem magis, donec audiat & credat Christum esse saluatorem suum, pro se mortuum, ut a peccatis liberaretur, cum quo auditu intrat spiritus, & diffusa charitate, deum diligit, glorificet nomen eius, & ferrius a propriis, sinat deum solum sua opera in ipso operari. Sic tria mandata dei, summe necessarium requirunt Christum, quæ illi superfluum faciunt, dum naturalia peccato liberant citra Christum, & sic loco Christi lib. arbi. loco dei idolum cordis, perditionis opinionem erigunt, & sic Christum cum toto nouo testamento negant, & tria prima precepta soluant.

Vtinam aliqua Parrhisiensis quercus aut porcus eius glandi uorax surgat, & rationem suæ determinationis Parrhisiensissimæ reddat, quo liceret, abominationes istas copiosiore tractatu sub lucem producere, & orbi ostendere portenta ista tartarea in Academiis titulo Theologorum regnantia. Nunc ratio temporis & suscepti argumenti latius agere non finit, alioqui & de dispensatione uoti dixissem, in quo Papa abominabilis sibi regnum arrogat, quod tamen agam, ubi de monachorum uotis scripsero, pro liberanda misera iuuentute ab immunda ista castitate uotorum. Comparemus itaque hos duos dei & Papæ decalogos, ut uideamus, quæ non aliter, sub nomine legis diuinæ legem transtulerit, quæ sub nomine sacerdotii Christiani, sacerdotum transtulit, & pro lege dei, leges suas, pro sacerdotio Christi sacerdoti suum, id est, abominationem in loco sancto statuerit.

DECALOGVS.

Antithesis legum dei & Papæ.

DIVINVS,

PAPISTICVS.

Nō habebis deos alienos coram me.

Dicito, non habendos deos, sed habeto deos alienos.

Non assumes nomen dei tui in uanum.

Dicito, nomen dei non assumendum, sed tamen assume.

Sabbatum sanctifices.

Dicito, sabbatum sanctificandum, sed tu operare.

Honora parentes.

Dicito, parentes honorandos, sed rebella & occide eos.

Non occides,
Non forniceris,

Non furtam facias,
Nō dices falsum testimoniū
Nō concupisces uxore proximi tui.
Non concupisces rem proximi tui,

Ita & sacerdotia comparabuntur aduersaria sibi maxime.

SACERDOTIUM,

CHRISTIANVM,

Christus summus sacerdos,
Lex eius, gratia uitæ,
Sacrificium, corpus uiuum.
Opera bona, seruire pximo,
Peccata, prædictorū omissio
Pœna, mors æterna,
Merces, gloria æterna,
Ministri, prædicatores Euan-
gelii.

Vsus, crux leta,

Vides ex prædictis lector, me nihil falsi dicere, de papistico & sacerdotio & legislatione, atq; si hæc non satisficiant, offero me paratum adhuc pluribus conuincere eos, ex propriis eorum scriptis, esse tales, quales iam publice accuso. Scito ergo Papam esse germanum illum & tota scriptura prophetatum Antichristum, abominationem ultimam mundi, quem iam cepit Christus interficere spiritu oris sui, destruetq; prope diem illustratione aduentus sui, quem certissime expectamus & uocamus. Et cur non recreandi spiritus gratia, etiam sacra allegoria aliqua ludamus in istam abominationem, cōparantes synagogam ecclesiæ?

ALLEGORIA SYNAGOGAE.

Fuere in synagoga, quæ insignius celebrantur. Primo, sanctum illud & legitimum a deo institutum sacerdotium Aaron.

K iii

Dic nō occidendū, sed tñ occide
Dic non fornicandum, cogitamen fornicati.

Dic non furandū & furare.
Dic, nō mentiendū, sed mētire.
Dic, non concupiscendum, sed nega hoc esse peccatum.
Dic non concupiscendum, sed scias licere concupiscere.

PAPISTICVM.

Papa summus sacerdos.
Lex eius, traditio iuris canonici.
Sacrificiū, Eucharistia & pecunia
Opera bona, ceremoniæ.
Peccata, prædictorū omissio.
Pœna, excōmunicatio ficta.
Merces, pax & opes mundi.
Ministri, buccæ bullarum.

Vsus, mala conscientia.

Antithesis sacerdotiorum, Christi & Pa-
pæ.

Deinde sacerdotiū Bethauen uitorū aureorū erectū per Hiero-
boam. Ad hæc sacerdotia Excelforū. Insigne etiā sacerdotium
Baal per Achab institutū. Vltimo omniū terribilissimū, cultus ido-
li Moloch. Inter quæ uidemus mitissime omniū aīgūi, sacerdo-
cia excelforum, acerrime uero sacerdotiū Baal & idolum Mo-
loch. Erant præterea diuersorum idolorum uariæ idolatriæ, ut
Baal Phogor, Astarte dea Sidoniorū. Item idolorum Amon &
Moab, sed non ita diuturnæ & uulgares. Igitur sacerdotes ueros
omnes pie Christianos arbitramur id esse in Ecclesia, quod sacer-
dotes Leuitici erant in synagoga. Sacerdotes uero collegiatis &
Episcopos Papist. eos esse id, quod sacerdotes Bethel. Antiquos
uero monachos, & Eremitas sacerdotes Excelforū. Baalitas, reli-
giosos posteriores & mendicantes fratres. Moloch autē, uniuersa-
firates studiorū, quas & Gymnasia Epheborū & græcas glorias
uocat liber Maccabeorū. Atq; ut illic multitudo eorū impleuit
terram, ut de tanto populo, Eliæ diebus, tantū septē milia fue-
rint reliqua, ita hæc multitudo impiorum occupauit orbem,
ut non plures appareant modo ueri sacerdotes, quam tunc ueri
propheta. Arguebant autem & illi a multitudine dicentes, Po-
pulus dei non errat, sicut modo dicunt, Ecclesia non errat, seu
ut Hiero. xvii. eos recitat. Non peribit lex a sacerdote, nec consi-
liū a sapiente, nec sermo a propheta. Siquidē & ueri Leuitici sacer-
dotes, & ueri propheta & uere sapientes aliqui, cū illis errabant
& seducebant, sicut & Christus dixit, In Ecclesia sua uere Chri-
stianos & electos esse seducendos, per multitudinē illā impiorū.

Videamus igitur nomina & ritus, ac primū sacerdotiū excel-
forum nitebatur exemplis patriarcharum, qui in locis illis deū
adorauerāt. Sic mulier Samaritis Iohan. iiii. arguit ab exemplo
patrū, qui in monte Garisim adorauerant. Et in Amos, allegat
Galgala, quod in eo loco circumcisi fuerint, & alii alia loca, nō
multum absimili studio, quo etiam nunc solent loca erectis sa-
cellis honorari & uisitari, in quibus, sanctos aliquos fuisse con-
uersatos constat, ut est S. Vuolfgangi in alpibus, itē S. Meynar-
di, S. Galli, & multorū aliorū, Non malū opus, nisi usu tandē
fieret malū exemplū superstitionis & operū (contra fidem, quæ

Excelsa Iudæ

cōmunis ubiq; sanctificat omnē locū & personā & exaltaret glo-
riā & opinionem. Quo significati sunt monachi illi & Eremitæ, Monachi ve-
teres.
qui sanctos uiros, externa cōuersatione imitantes, tandem fide
posthabita, in sola specie operū illorū herent & sese sacrificant
deo, existimantes se deo perfectius seruire reliquis Christianis,
cum sine fide agentes, multo sint peiores. Atq; hi ferendi sunt,
dum fidem patrū imitantur. Quales a principio S. Benedicti,
Augustini, Antonii fuere discipuli. Sic excelsa aliqua nō duplici
erūt, ut illud in Gibeon maximū. iiii. Reg. iiii. in quo Salomon sa-
crificauit. Et illud in quo Samuel moratus Saulē unxit, q̄a in fi-
de agebāt, nō in solo externo patrū exēplo, sicut posteriores fa-
cere solent. Atq; hi oēs adhuc in præceptis dei hypocritæ sunt.
Excelsa. n. ista, iustitiæ legis diuinæ sunt operib. sine fide partæ.

At sacerdotiū Bethel, nullius boni usus est, sed semper aduer-
sus Leuiticū sacerdotiū. Ita sacerdotiū Papisticū, quia traditio-
nibus hominū constat, semper aduersatur, non tantū fidei &
Christiano sacerdocio, sed & legi dei ac Leuitico sacerdotio. Ia-
ctantia tamē penes ipsos est, q̄ soli sint Ecclesia & populus dei, Bethauen Sa-
maria.
quia locus eorū, Bethel, id est, domus dei uocat, qd̄ propheta
Oseas mutare est ausus, & appellare Bethauen, id est, domū ini-
quitate seu doloris, hoc est, iustitiæ impiæ, quæ cōsciētias excar-
nificat, sed nō impune, nec sine sanguine. Sicut si modo papistis
Ecclesiā iactantibus, nomē id mutes & appelles eos synagogam
Saranæ, id qd̄ uere appellant, sed nō impune. Hæreticus. n. es &
exurēdus, q̄a Ecclesiā sicut Oseas, Bethel, blasphemasti. Huic cō-
sonat & nomen Hieroboā, qd̄ intelligit̄ autor, magister, maior
populi, ut cuius autoritas in populo ualet ad docendū. Sic. n. Pa-
pa de seipso dicit, Vbi est maioritas, ibi est mandandi auton-
tas. Et maiorē se om̄ibus, deniq; magistrū Ecclesiarū, rabi scili-
cet populorū, hoc est, reuera Ieroboam facit. Vituli aurei sunt,
dogmata suo spiritu conflata. Sacerrimū illud ius canonicū, in
quo nō minus ueritatē pietatis iactat inueniri, quā ille olim ia-
ctabat, deū uerū in uiculis aureis coli. Constat. n. dogmata per
idola significari, multis locis scripturæ, quod & uiculus aureus
Aaron satis mōstrat. Stilo enim formatū illū scribit Moses, id
est, scripturis sacerdotum & pontificum sunt impia dogmata. Sacerdotes Pa-
pisticū.

Quod autem duos facit vitulos, unum in Dan, ad aquilonē, alterū in Bethel ad meridiem ponens, significat idolum Papæ sibi arrogare (sicut scribit) iura utriusq; imperii cœlestis & terre- ni. Nō solum enim conscientias coram deo regere, sed & impe- ria & regna & omnes res mundi iudicare, transferre & disponere præsumit, in aquilone temporalium, & meridie spiritaliū re- rum gloriosus. Dan enim iudicantem sonat, & est ius canonicū ea parte, ubi crepat, iudicantium thronos a sede Apostolica sen- tentias expetere. Bethel uero, ea parte, qua in templo dei sedet, aduersatus & elatus supra omnem deum. Templum enim dei conscientia sunt, in quibus ille posito idolo suo regnat. Sunt igitur, uitulorum & Bethauen cultores, omnes isti sacerdotes ra- suræ, uncturæ & longæ tunicæ, qui in iis iuribus sanctissimi, deo seruiunt die & nocte. Iste est Hieroboam, de quo toties repetit scriptura, quod peccare fecit Israel, quia fidem extinguit & ope- ra exaltat, quod est summum peccatorum.

Baal Sacerdotium uero Baal, deuotarium imo impietati deuotū
Monachi re- dum malum, religiosos scilicet, substantialibus suis tribus uotis
centiores, factos uxores ipsiusmet dei. Sibi enim arrogant proximū locū
apud deum, propter uota sua. Achab, dicitur frater patris. Et
hoc hominum genus, non alio nomine se patitur nominari,
quā fratres, patres, hoc est, Achabitæ. Vxor eius Isabella seu Je-
sabel, cohabitaculum uel cohabitationem sonat, quasi spiritus
diceret, Cenobitæ, conuentuales, cohabitantes sunt isti fratres,
patres. Baal uero idoli nomen, maritum proprie significat, seu
uirum coniugem. Quia dogma eorum est, sese perpetuo uoto
obedientia deo obstringere, deo non iubente, sicut uxor uiro
obstringitur. In qua re differunt a priscis monachis & eremitis,
qui patrum exempla libere sequebantur. Hi uero uoto sese ma-
Samarita, ritant deo, ultra imo contra fidem in perpetuum. In Samaria
autem uiget hic cultus. Quid est hoc aliud nisi in externa obser-
uantia locorum, uestium, ciborum, sicuti uiderimus in eis fieri &
Samarita enim obseruantia uel custodia dicitur. Lanceis uero &
cultis sese incidunt ritu suo, dum statutulis & articulis indies
nouis.

nouis seiplos discrutiant, semper discentes & nunquã ad uerita-
tis scientiam peruenientes. Nam Achab cultu Baal, non puta-
bat, nisi uero deo sese obsequi, quod ex O. ea patet, ubi domi-
nus promittit, Non uocabit me amplius Baalim, sed Baali, id
est, Non uocabit me uiri, sed uir meus, scilicet simplici & una
fide, nõ multis operum uarietatibus me colet. Ita & hi suis uo-
tis, non uid. nt, ut sibi ipsis, non deo seruiunt, cum deo sola
fide, nõ autem operibus a nobis electis seruii possit. Quicquid
enim ille non mandat & a nobis ipsis eligitur, damnatum est
per illud Deut. xii. Non facies quod tibi rectum uidetur. Abun-
de enim præcepta sunt, quæ facere debemus, ut electiciis nihil
sit opus, quin Electicia semper aduersantur præceptis dei, prop-
ter speciem suam, sicut Baal aduersatur deo uero.

Vitimum est idolum Moloch, quod a Malach, id est, reg-
nauit. uenire non est dubium. Et seruus ille pontificis, cuius Pe-
trus abscidit auriculam, Malchus uocatur, Regius scilicet *βασιλος*.
Huius cultum describunt Moses & Hieremias fuisse
eiusmodi, ut filios ei igne exurerent, arbitrati scilicet deo maxi-
mum & summum obsequium sese prestare, quod exemplo Abra-
hæ, filiis propriis non parcerent, non modo non uocati, sicut
Abraham, sed etiam sine fide, & cum summa impietate, ideo
non deo sed demoniis eos lustrasse filios suos, psalmus. lxxvii.
testatur. Quod enim illo uocante & mandante non fit, non sibi
sed demoniis, qui hoc suggerunt, fit, quantumlibet nomen dei
pretexatur. Academiæ ergo hic putabo figuratas, in quibus op-
tima & electior pars iuuentutis Christianæ offertur, quasi in ho-
locaustum deo, ut ibi erudiantur & toti diuini fiant. Credit enim
uulgus non esse locum sub cœlo, in quo possit iuuentus rectius
institui, adeo ut & religiosi huc conuolent. Extra enim Acade-
miæ didicisse est nihil didicisse. In Academiis uero studuisse est
omnia nosse. Ibi diuina & humana omnia doceri putantur. Ne-
mo enim huc filium mittit, alia opinione, quã quod nõ possit
usquã melius mitti. Summum deo obsequium prestant, quod
filios offerunt formandos, ad eruditionem pietatis, utiles futu-
ros facerdores, prædicatores, rectores, qui toti fiant peculiarius

Moloch sacrile-
gus & male-
dictus scholæ.

dei. deo & hominibus necessari. Huc pertinet nomen Moloch, quod regem uel regum significat, quod hoc genus studii faciat insignitos gradibus promotionibusq; & idoneos ad regendum ceteros. Videmus enim ex Academiis sumi omnes, qui ad gubernacula aduouentur. Et qui non est graduatus aut membrum Vniuersitatis, non est qualificatus, ad ambonem, ad plebanum &c. (ut loquuntur) Coronetur uero primum asinus, & sic imperet. Et non uident parentes, nec qui uident curant adulescentes hic pessimis moribus perdi, nullo prohibente. Iam scortatio, comestatio, & alia manifesta flagitia, mitius perdunt. At quod imbuunt philosophicis, gentilibus, humanis, impiis & sacrilegis opinionibus, hic est ille ignis Moloch, nullis lachrymis satis deplorabilis, cum per eum ii maxime deuorentur & pereant, qui sunt studiosissimi & pudicissimi in Academiis iuuenes. Tantus est furor dei super istam uallem Tophet & Hinnam, ut ii peius pereant qui plurima discunt, & modeste uiuunt, quam ii qui nihil discunt & libidinibus corumpuntur. Hi enim nihil discunt quod dediscendum sit, sciunt enim sese male facere, illi uero uenenum hauriunt, quod forte nunquam euoment, tenentes pro bono, quod malum est, imbuturi & eos quos docendos suscipiunt similibus opinionibus. Et iis puteis abyssi imputandum est, quod sol Euangelii obscuratus est fumo putei. Ex isto enim fumo prodeunt locustae istae, quae omnes cathedras occupant, omnia gubernacula administrant, ut Academiis ab initio mundi Satanas nihil excogitaret praesentius, ad uastandam fidem & Euangelium toto orbe, nec conueniebat hoc malum surgere, nisi in fine mundi, cum iam ira dei grauatus mundus, peccatis preualentibus ad tartarum & damnationem suam appropinquasset. Talia enim necesse est audire populum miserum, qualia sui Molochitae didicerunt in Academiis. Didicerunt autem non nisi summas blasphemias dei, ut ex decalogo Papistico liquet. Nec licet alios pastores, quam tales aspiciam haberi. Apud Hieremiam uocatur uallis illa Gehinnam, unde Christus sumpsit gehennam, quod quid significet non satis scio. Ge, uallem sonat, Hinnam, potest sonare uania, quae quia iudicare non possum, omitto. Mihi a uerbo

Considerate
hęc Christiani
adulescentes.

Quid Gehenna.

733 Ianah uenire uideretur, quod significat depascere, deglubere & attenuare, quomodo tyrāni uel usurarii deglubunt & exungunt populum, ut sit Gehinnam, uallis deglubentium eos & depascantium eos, qui cum populo praesint, uice pastorum, & eos pascere uerbo uitae deberent, pestilentibus uniuersitatum doctrinis, insensibiliter depascunt & deuorant in corpore, rebus & anima. Et tales quidem nobis dant Academiae, synagogae illae perditionis. Vides ergo, ut Ecclesia synagogae per omnia respondeat hac allegoria, & quā pauci sint, qui ab his perditionibus seruari possint, cū hac nō solum eant optimi, pingues, & quidquid aliquid est in Ecclesia, sed & electi hic seducantur. O miseros nos, qui sub hac nouissima, sub tot Baalitis, Bethelitis, & Molochitis, speciosissime fulgentibus, totū orbē deuorantibus, nomē Ecclesiae solis iactantibus, securi sumus & ridemus nec flemus die ac nocte sanguinis lachrymas, super cōtritione hac Ioseph pessima, & super interfectione filiae populi nri crudelissima.

In fine, Si haec omnia non mouent, sinant tamen a se impetrare me miserū, quotquot sunt sacrifices missarū, quod omni humilitate & toto corde ab eis peto. Nempe ut saltem hoc concedant suae propriae saluti aliquod remedium, ne inuiti sacrificent aliquādo, aut intuitu census & comodi sui. Vtinā hoc salte obtineam. Probet itaq; sese quilibet, & ubi talem sese inuenierit, ut nullo modo esset celebraturus, nisi cogere uel timore amittendi sacerdotii seu praebendae, uel infamiae & oblocutionis humanae, uel affectu capiundae (quā uocant) praesentiae, uel quocunq; alio affectu, qui non sit fidei rectae. Hic (inquā) caueat, ne celebret, sed potius tota uita abstineat, si nō potest aliter. & mandata uel uerba hominū ad celebrandum cogentia profus conculcet pedibus. Melius est enim hominum mandata cōculcare, in quibus non potest peccari, quā incurrere in diuinā maiestatis tam salutare & uiuificum mysterium. Neq; enim mundus premitur maioribus & pluribus peccatis, etiam si peruersitas deesset impii sacrificii, quā hac indigna celebratione sacrificum & cōmunionem laicorū toto orbē inundantissima. Fidei autē rectae affectus est, non accedere, nisi animo quærendae misericordiae

Crassiores ab
usus missae.

Pius usus Eucharistiae quis
sic.

& remissionis peccatorum, hoc est, esurire & sitire iustitiam. Esurientem enim & inane animam requirit & replet, hoc regale & magnificum conuiuium. Diuites, saturos, fastidientes aut hominum gratia & pecuniæ intatu uenientes dimittit inanes, imo cum Iuda tradit Satanæ ad æternâ mortem. Non quod confirmatum uelim celebrandi negotium, sed cum præualente traditionum & inolitæ consuetudinis tyrannide, desperata sit catholica instauratio huius diuini testamenti, id saltem efficiamus, ut fide recta incedentes, minus peccemus, si forte cum errantibus electis tandem saluemur. Video enim quâ plurimos incredibili redio, alios autem perturbata, seua, atq; tandem contemptrice conscientia accedere, nihil quærentes, nisi ut opus ipsum perficiant, & debito sese liberent, aut lucro potiantur, aut ruborem euadant. O horrendam hanc & miserabilem præsumptionem.

¶ Et, ut ad uos Wuitembergensium meos reuertar. Utinâ apud uos saltè crescat & impleatur scandalû hoc pharisaicû, & aliquâdo orbis papistarum iacet & dicat. Ecce Wuitembergæ cessauit cultus dei, quiescunt uoces & organa, & nemo amplius celebrat, facti sunt omnes hæretici, Antichristiani & insani. O utinam mihi contingat audire, Rapaces istos rabidos & blasphemos, qui latent. Nonne iste est Ezechias, qui abstulit excessa & altaria dei & dixit Iudæ & Hierusalem, coram altari isto adorabitis? rursum uos esse, qui cum Isaiâ subsannetis etiâ dominum eorû Sennacherib, loquatur Syriace siue Iudaice. Missas quiescere & clamores horarum silere mirabuntur Papistæ, at charitatem seruientem proximo, & hostiam uiuentem corporis, ira, contemptu, libidinibus, luxu extingui rident, sicut decet Papistarum & sapientiam & pietatem. Habetis & uos Bethauen quandam, domû illam omnium sanctorum, Sanctificationem principis Fridrici, quâ hereditate accepit, & per Papistas deceptus uehementer magnificauit & ampliauit. O quanti pauperes in ista regione, poterant tantis sumptibus iuari, quos amicos sibi parasset de mammona iniquitatis, qui deficientem aliquando in æterna tabernacula reciperent, ut hoc exemplo metuendû sit, Principum & Heroum opes raro dignas esse, quæ piis causis ser-

uiant, quod raro & parte sint sine Nimrodi exemplo. Sed hoc uno uos per gratiam dei superbire potestis, quod princeps est minime tyrannicus, neq; stultus, neq; preceps, neq; sauius, tum ueritatis patientissimus, & a temerariis iudiciis abstinentissimus nō minus tamē & malis metuendus & bonis suscipiendus. Quorum rerum praesidio cū sitis oportune adiuti, tanto facilius uobis est perficere, quod cepistis. Vocante uos, per has occasiones deo & manū suam porrigente. Celebris est in terris istis, me puero, saepe cantata propheta, Esse redimendum sepulchrum dominicum per Fridricum imperatorem. Et ut mos est prophetiarum, quae pro obscuritate ante implentur quam intelliguntur, tum longe in aliud spectant quā uulgo sonant, uidetur mihi & ista, in hoc Fridrico nostro impleta. Quod enim sepulchrum domini rectius intelligas, quā diuinam scripturam? in qua ueritas Christi, per Papistas occisa, sepulta iacuit & custodientibus militibus, id est, mendicantium ordinibus & prauitatis haereticæ inquisitoribus, ne discipulorum quisquā eam raperet? Nā sepulchrum illud corporale, quod Saraceni tenent, non magis est curae deo, quā boues illi esse curae, Paulus dicit. Negari autē non potest, apud uos sub Fridrico isto, scriptura uiuam ueritatem refluuisse. Quid si ego gloriar me uel angelum uel Magdalenam fuisse? At mouet forte, quod Imperator non sit. At quantū satis est ad implendam prophetiam, nonne in Comitiis Electorum, concordibus suffragiis & designatus & petitus est in Imperatorem. Eratq; uere Imperator, nisi nolisset. Apud deū nihil refert, quā diu fuerit Imperator, modo fuerit aliquando. Ludere fortassis hic uideor. At Iudam sane, quin & addam, ut etiā insaniā, & admirabor, unde fiat, ut in isto abiecto angulo terrarū deus uoluerit suscitare suū uerbum, tum quod praeter Iudaicam terram nulli parti terrarum accidisse putem, ut oppida & pagi, quin & ciues hebraicis nominibus uocentur. Unde enim uobis, Ephrata, Hebron, Resen, Panrec, Globoc, Zidon, Iesse, Damascus, Dibon & multa similia? tum ipsa Vuittemberga a candore montis dicta, quid est nisi mons Libanus? Libanus enim candidum sonat. Sed satis haec ad ludum.

Hoc seruum est, esse uobis donatum præ cæteris, ut purâ & primitiuam Euangelii faciem uideatis, nunc quoniã & spirituũ amulatores facti estis, uestrum est, eandem faciem proferre in lucẽ, & aliis quoq; exemplo uestro spectandam prebere, tantum id curetis, ut unanimiter idem & sapiatis & faciatis, & mutuas manus porrigatis sine disceptatione. Quod si quis infirmus est, olus manducet & manducantẽ nõ iudicet, rursus qui firmus est, non manducantẽ non spernat. Cæterum si aduersarii uel etiã amici, qui res nouari a uobis ægrius ferent, pro humana illa prudentia & ciuilitate malignius uestrum propositum interpretati fuerint. Scitote, quoniã nisi theatrum sitis, deo, angelis & hominibus, nondum Christiani estis. Quis enim omnium obstruat os? aut quis omnibus & singulis propriam rationem reddat? Verus prouerbium est, eum qui ædificat in publico, multos magistros habere. In omni spectaculo plures sunt spectatores quam actores. Sint hominum uerba & maneat folia. Sint hominum iudicia & maneat bullæ, uos quod conscientia secundũ deum dicitur, absq; personarum respectu sequamini. In hoc enim uolui hanc Epistolam libro non uno prolixiorẽ ad uos confirmandos mittere, ut cooperator & particeps fierem uestri spiritus in Christo. In quo si non frustra laboraui, gratias ago domino qui uos multiplicet, augeat & seruet in cognitione Ihesu Christi, domini nostri, cui est gloria in omnia secula seculorum Amen.

Scitiss. Adagium:

IMPRESSVM VVITTEMBERGAE
MENSE IANVARIO.
AN. M. D. XXII.